

Lietuvių kalbos (negimtosios) tobulinimas: rengimasis PUPP ir brandos egzaminui

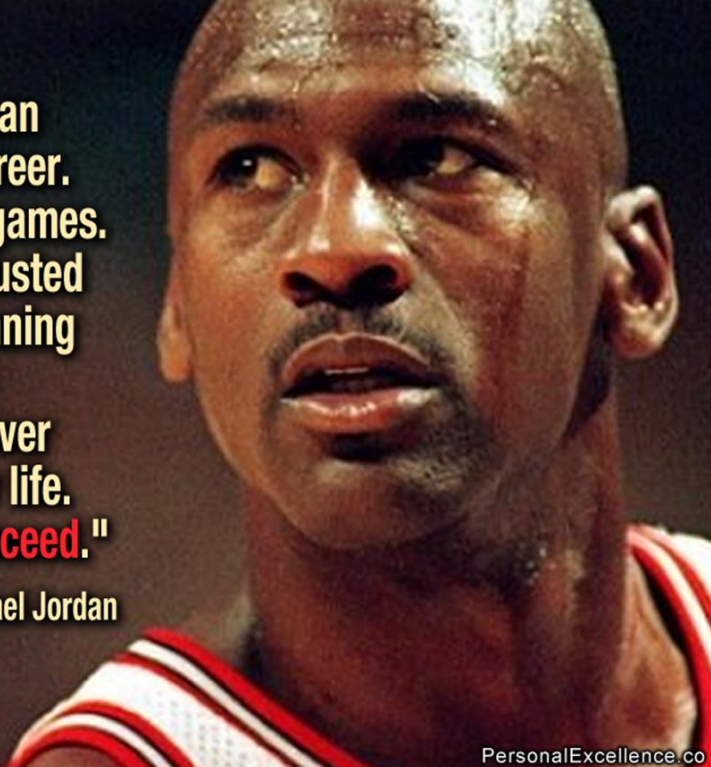

Leidykla „Šviesa“

Danutė Visockienė

*Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazijos
mokytoja ekspertė;
Leidyklos „Šviesa“ metodininkė*

2015-04-22

"I've missed more than
9,000 shots in my career.
I've lost almost 300 games.
26 times I've been trusted
to take the game winning
shot and missed.
I've failed over and over
and over again in my life.
And that is why I succeed."

~ Michael Jordan

PersonalExcellence.co

„Aš neįmečiau per savo
karjerą daugiau nei 9 000
metimų.

Aš pralošiau beveik 300
rungtynių.

26 kartus man buvo
patikėta mesti lemiamą
metimą ir aš susimoviau.

Aš klydau vėl ir vėl.

Ir todėl man pasisekė.“

Michael'as Jordan'as

Seminaro tikslas ir uždaviniai

□ Supažindinti su naujų mokymo priemonių darbo metodika

- ✓ Aptarti galimus būdus, kaip mokinį įtraukti į aktyvią veiklą, skatinti prisiimti atsakomybę
- ✓ Pasiūlyti strategijų pavyzdžių atliekant įvairią komunikacinę veiklą ruošiantis PUPP ir BE

Kas (ne)teisus?

Lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminas (nuo 2013 m.)

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir
mokslo ministro 2011 m. vasario 21 d.
įsakymu Nr. V- 269

LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS VIDURINIO UGDYMO BENDROJI PROGRAMA MOKYKLOMS, KURIOSE MOKOMASI LIETUVIŲ ARBA TAUTINĖS MAŽUMOS KALBA

Programa įgyvendinama nuo 2011 m. rugsėjo 1 d.
11-12 (gimnazijos III-IV) klasėse

Kaip?!

Kaip susikurti veiksmingą mokymo(si) modelį?

Sėkminga lietuvių kalbos pamoka turėtų atitikti pagrindinius šiuolaikinės pamokos kriterijus:

- aiškus, suprantamai suformuluotas pamokos uždavinys, atitinkantis bendrąsias programas ir orientuotas į rezultatą,
- kuriama kūrybiška mokymo(si) aplinka, suplanuota mokymo(si) veikla, padedanti įgyvendinti iškeltą uždavinį,
- pritaikomi tinkami mokymo metodai, naujos medžiagos įtvirtinimas veikiant praktiškai,
- planuojamas įsivertinimas ir vertinimas pagal uždavinyje numatytus kriterijus,
- numatoma, kaip patikrinti, ar įgyvendintas mokymo(si) uždavinys (refleksija).

Kokie asmens gebėjimai (kompetencijos) svarbūs šiandien?

Informacijos (žinių) visuomenėje svarbu

- kritinis, analitinis, kūrybinis mąstymas;
- gebėjimas spręsti problemas;
- iniciatyvumas;
- socialumas.

Pagal GEROS MOKYKLOS KONCEPCIJA, 2013

Kaip tuos gebėjimus ugdyti?

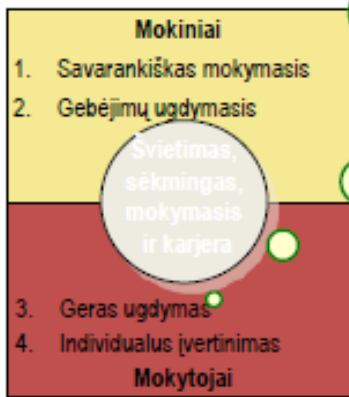
Kodėl kitaip? O kaip?!

- ✓ Tradicinio mokymo pokyčius lemia **Z kartos psichologiniai ypatumai** („kilpinis mąstymas“, dėmesio koncentracijos trukmės sumažėjimas ir kt.).
- ✓ Technologijos tampa mokymo proceso ir socializacijos galimybės, mokinių kasdienybę praplečiančia priemone, todėl **vadovėlis (knygos) nebėra vienintelis informacijos šaltinis**.
- ✓ Z kartos mokymosi procese **reikalingi žaidimo elementai**, todėl **ypač paveiku mokinius skatinti ieškoti, tyrinėti, patiems surasti būtinas žinias bei daryti išvadas**.
- ✓ **Mokytojas nebėra vienintelis, kuris žino**. Jis padeda susivokti milžiniškame informacijos sraute, pataria, įkvepia, nukreipia, ugdo išmintį.

Kokia yra gera pamoka?

Į pirmą planą iškeliami ugdymas ir mokymasis

„Gera pamoka yra ta, kurioje daugiau mokomasi nei mokoma.“
E. Weinert

*Laisvė rinktis ir
laisvė prisiimti
atsakomybę*

Kaip susikurti veiksmingą mokymo(si) modelį?

Pamokos tikslas:		
<p>PRIVALO... Žinių minimumas, kurį privalo suprasti kiekvienas klasės mokinys</p>	<p>TURĖTŲ... Programos apimtis, kurią turėtų išmolti absoliuti dauguma mokinių, neturinčių mokymosi sunkumų</p>	<p>GALĖTŲ... Aukštesnio lygio mąstymo gebėjimus stimuliuojanti veikla</p>
<p>Pagrindinių faktų pateikimas Svarbiausių sąvokų supratimas Mokėjimas pritaikyti medžiagą...</p> <p>Reikia daug pagalbos</p>	<p>Sėkmingas tam tikrų užduočių atlikimas Medžiagos analizė, siejimas su iki tol sukauptu žinojimu</p> <p>Reikalinga pagalba</p>	<p>Analizė ir sintezė Kritinis vertinimas Kūrybiškas taikymas Gebėjimas interpretuoti, lyginti...</p> <p>Kartais reikia užuominų</p>

„Vaikai patys gerai žino, ko jiems reikia.“ Psichologas Julius Tilvikas

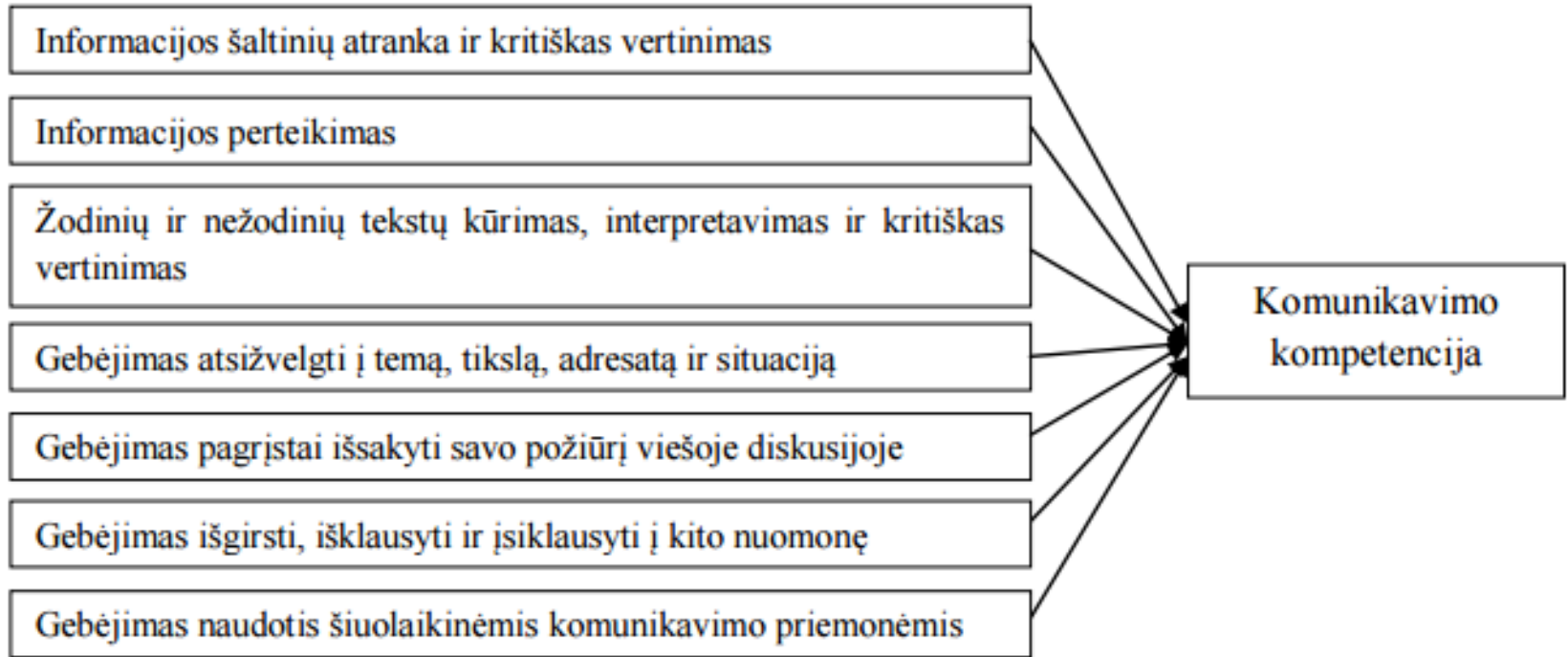
Atlikime užduotį

- Perlenkite popieriaus lapą į keturias dalis.
- Nuplėškite dalį kampo.
- Išlankstykite.
- Palyginkite gautą rezultatą.

Kokios išvados?

Komunikavimo kompetencijos struktūra

Komunikavimo kompetencijos raiškos sritys

→ Klausymas	→ Skaitymas	→ Kalbėjimas	→ Rašymas →
<p>Siekdamas įvairių tikslų reflektyviai klausosi; geba suprasti; atsirinkti; apibendrinti; suprasti reiškiamus požiūrius, idėjas; poveikį; kritiškai vertinti, patirti estetinį išgyvenimą.</p> <p><u>Atpažinti</u> tinkamas kalbines priemones / minčių organizavimo modelius.</p>	<p>Siekdamas įvairių tikslų reflektyviai skaito tekstus, geba rasti, atsirinkti, apibendrinti reikalingą informaciją; suprasti reiškiamus požiūrius, idėjas, teksto daromą poveikį; juos kritiškai vertinti; patirti estetinį išgyvenimą.</p> <p><u>Atpažinti</u> tinkamas kalbines priemones / minčių organizavimo modelius.</p>	<p>Atsižvelgdamas į tikslą, adresatą, situaciją geba tikslingai, atsakingai, kūrybingai žodžiu reikšti įvairią turinį.</p> <p><u>Pasirinkti</u> tinkamas kalbines priemones / minčių organizavimo modelius.</p>	<p>Atsižvelgdamas į tikslą, adresatą, situaciją geba tikslingai, atsakingai, kūrybingai raštu reikšti įvairią turinį.</p> <p><u>Pasirinkti</u> tinkamas kalbines priemones / minčių organizavimo modelius.</p>

Kas padeda ugdyti komunikacinius gebėjimus?

Pasaulio pažinimas	Temos pažinimas	Kalbos / žodyno mokėjimas	Konteksto nuorodos
<p>Kuo patirtis didesnė, tuo lengviau / greičiau suvokiamas naujas tekstas. Kuo mažesnė, tuo daugiau pagalbos prireiks.</p> <p>Bendras supratimas apie artimiausią gamtinę, socialinę bei kultūrinę aplinką, supratimas, kaip ši aplinka veikia žmogų, pozityvi pasaulėvoka ir vertybinės nuostatos – mokinio turima patirtis, turimų žinių visuma, iš kurios reikalingus konstruktus pasiima naujiems dalykams suprasti.</p>	<p>Juo geriau mokiniai susipažinę su tema, tuo lengviau supras turinį ir pasinaudos konteksto nuorodomis.</p> <p>Kai jie nepakankamai susipažinę su tema, reikia atitinkamų pratybų prieš klausantis ar skaitant.</p>	<p>Klausymasis ir skaitymas remiasi ne tik gramatine, bet ir semantine kompetencija (gebėjimu suvokti ir kurti reikšmes), kurią būtina plėtoti.</p>	<p>Situacinis kontekstas padeda mokiniams panaudoti kurią nors kompensacinę strategiją (daryti laikinas išvadas, apytikriai spėti).</p> <p>Pvz., temos raktinių žodžių paryškimas, iliustracijos, spausdinto teksto išdėstymas padeda suprasti tekstą; paryškintas minčių raiškos modelis moko tinkamo konstrukto...</p>

Kas padeda ugdyti komunikacinius gebėjimus?

Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas

Kuriamo teksto semantinio branduolio ir turinio elementų išmanymas	Kuriamo teksto struktūrinių elementų komponavimo išmanymas	Informacijos atranka, vertinimas, pristatymas	Planavimas, įsivertinimas
<p>Tema (problema) Tezė Tezės aspektai / teminiai sakiniai Argumentai, kontrargumentai Dalinė išvada</p>	<p>Įžangos, dėstymo, pabaigos pastraipų galimos kompozicijos variantai; siejimas</p>	<p>Tikslingiausios mąstymo struktūros pasiūlymas / pasirinkimas</p> <p>pagalvoti – pasidalinti – pristatyti</p>	<p>Išplėstinio plano rengimas Savo ir kitų tekstų nagrinėjimas</p>

Kada dedami kalbinio raštingumo pagrindai?

- ✓ Skirtinga kalbinė aplinka.
- ✓ Naudotis elektroniniais žaislais išmokstama anksčiau nei skaityti ar rašyti.
- Kad **gebėtų kurti tekstą** (žodžiu ir raštu), nepakanka mokėti linksniuoti, asmenuoti, įrašyti praleistas raides, surašyti kablelius, parašyti diktuojamą tekstą...

Kokie svarbūs akcentai?

Diagnostinis testas (90 min.)

1. Remdamiesi sąvokų žemėlapiu, 5 sakiniais parašykite, ką žinote apie dalykinį tekstą, – kas yra arba koks gali būti:

5 taškai

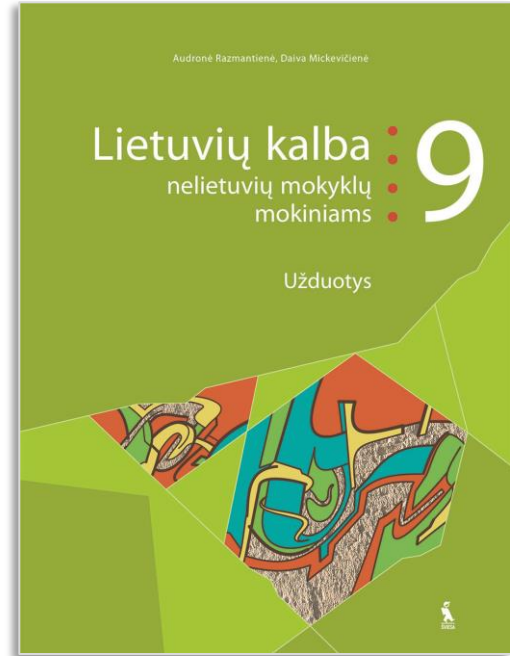
.....

.....

.....

.....

.....

Kokie svarbūs akcentai?

2. Perskaitytę Gintos Gaivenytės pokalbio su rašytoja Laura Sintija Černiauskaite ištrauką, atlikite užduotis.

„Būtina išeiti iš siauro savo susireikšminimų pasaulėlio“

2.1. Parašykite:

Kokia šio teksto tema? .....

Kas šio teksto adresatas? .....

Ko tekstu siekiama? .....

Kokios problemos keliamos? Suformuluokite tris:

.....

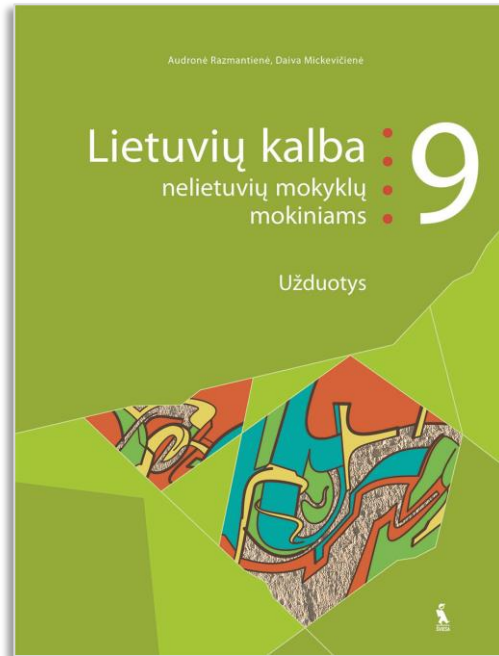
.....

.....

Kokio stiliaus (dalykinio ar meninio) šis tekstas? .....

Koks jo žanras? .....

8 taškai

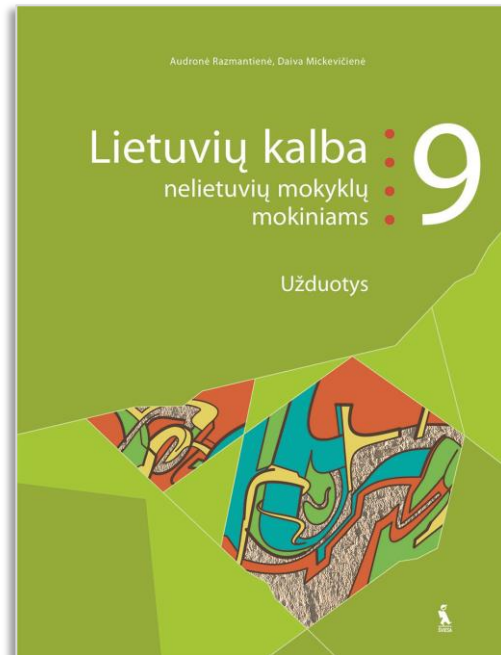

Kokie svarbūs akcentai?

3. Iš siūlomų žodžių parinkite vieną tinkamą ir jį pabraukite:

Pajutęs vienumos skausmą, Ramas dvi paras *kapstėsi, klaidžiojo, kliedėjo* po spengiančią miesto dykumą, vis nesiryždamas grįžti namo. Viskas, ką matė aplinkui, *dairėsi, vėrėsi, regėjosi* Ramui taip gražu, tačiau tolimai!.. Žvelgdamas į tekančias žmonių upes gatvėse, Ramas juto *nenumaldomą, neišgydomą, nepabaigiantį* laiko bėgsmą viena kryptimi, ir buvo skaudu ir baisu, kad saldžiausi šio gėrimo lašai jį aplenkia. Ramo vienumą *užpylė, užliejo, užbėrė* tamsiai violetinis perštėjimas, kurį jis nešiojo kaip didelį akmenį. Namų langai jam atrodė kažkur matyti, žolės *kupsteliai, grumsteliai, trupinėliai* skveruose žadino prerijų ilgesį, tarp nebylių žmonių Ramo mintys nesulaukdavo aido. Buvo vėlyvas ilganaktis ruduo.

5 taškai

Kokie svarbūs akcentai?

4. Parašykite paryškintą veiksmažodį nurodytu laiku ar nuosaka.

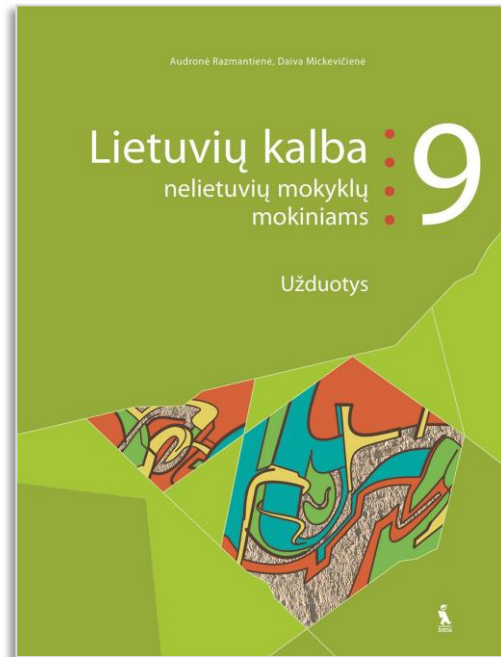

Prisiminkime

Bendratis, esamojo ir būtojo kartinio laiko trečiasis asmuo yra pagrindinės veiksmažodžio formos.

Būtasys dažninis, būsimasis laikas ir tariamoji bei liepiamoji nuosakos yra išvestinės veiksmažodžio formos (padaromos iš bendraties).

Kiekvienoje kavinėje, pasistatę paltų apykakles, **tūnoti** (es. l.) ..... Ramo bičiuliai, už kiekvieno kampo jo **lūkuriuoti** (es. l.) ..... Pijus Nėjus, pro kiekvieną langą **šypsotis** (es. l.) ..... ir draugiškai **moti** (es. l.) ..... padauža Tovė.

Kokie svarbūs akcentai?

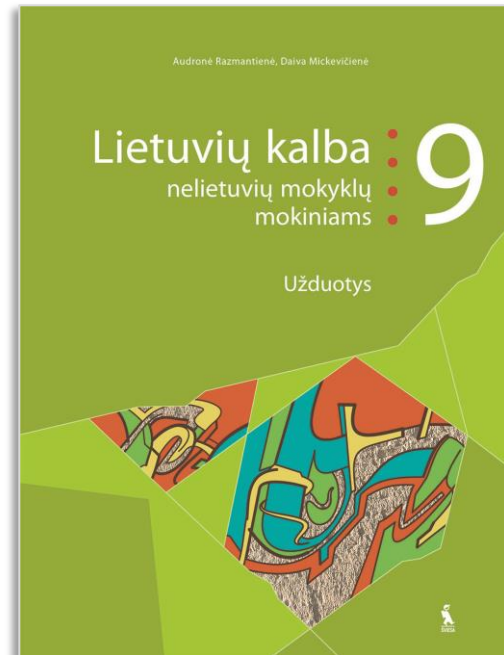
5. Pavartokite tinkamą vardažodžių linksnį.

Prisiminkime

Vardažodžiai yra visos linksniuojamosios kalbos dalys: *daiktavardis, būdvardis, skaitvardis, įvardis, dalyvis*.

(*Spengianti*) ..... miesto (*dykuma*) ..... Ramas staiga sustojo priešais (*kavinukė*) ....., kurios (*platus langas*) ..... vieniša gėrė kavą nepažįstama mergaitė. (*Ilgį*) ..... vienos rankos (*pirštai*) ..... ji laikėsi įsikibusi kavos (*puodelis*) ....., kita pasirėmusi azijietišškai (*išgaubtas skruostikaulis*) ....., nemirksėdama žvelgė į stalą (*tamsios*) ..... kaip du juodo rašalo lašai (*akys*) ..... Bet plaukai, nerūpestingai

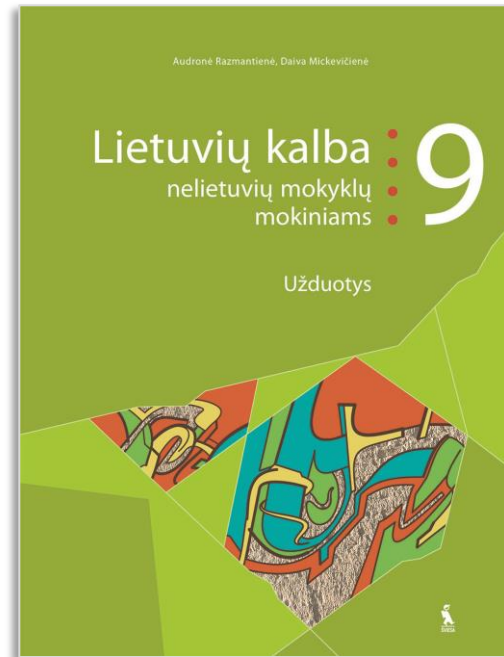

Kokie svarbūs akcentai?

6. Įrašykite praleistas raides.

Jis ilgai žiūrėjo į švies__j__ mergaitės profilį, kuris ž__droje stalinių lempų šviesoje atrodė tarsi aptrauktas plonu ledo sl__ksniu, negilioje ak__duobėje kaip upel__kas po skaidriu ledo kupolu suvirpėdavo vy__dys, kai, staiga nutraukusi mint__s rezginį, ji priglau__davo prie burnos puodelį. Ramui rodėsi, kad jis jauč__ jos minčių ritmą. Jis žiūrėjo žiūrėjo, kol įsim__nė nepaž__stamosios mergaitės veidą, kaip graž__sią rytietiško eilėraščio posmą. Tada ji staiga atsisuko į Ramą, pakėlė vieną antakį, past__mė nuo savęs tu__čią puodelį, persim__tė per petį studentišką krepš__ką, vėl gana ab__jingai nužvelgė Ramą ir išėjo į gatvę, palikdama baro taurių ir puodelių stiklinėse šird__se suskambėjusį ilg__sį.

25 taškai

Kokie svarbūs akcentai?

7. Pabraukite gramatinius sakinio centrus ir, kur reikia, padėkite skyrybos ženklus.

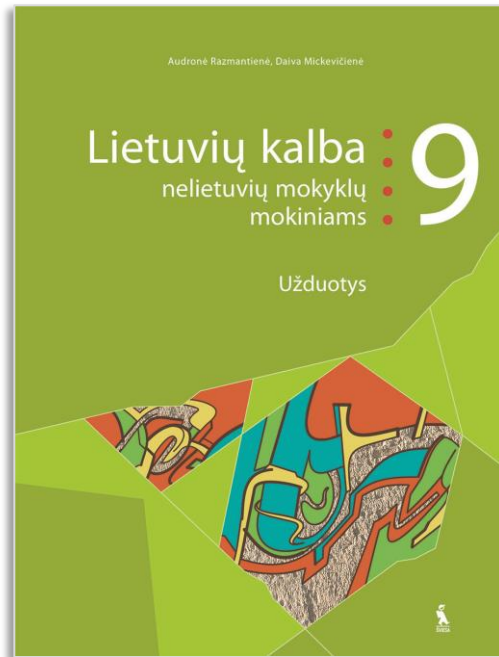

Prisiminkime

Sakinio gramatiniu centru yra laikomas *veiksny*s ir *tarinys*.

Ramas lyg karščiuodamas išsekė iš paskos. Visą jo kūną perliejo karštos versmės jis užmiršo viską kas nutiko per paskutines valandas dienas ar tūkstantmečius nes dabar jo širdis buvo laisva didelė ir daužėsi taip smarkiai kad net žemė sudrebėjo po Ramo kojomis. Mergaitė žingsniavo gerai apšviesta lapkričio vakaro gatve ir jos juodo palto skvernai plaikstėsi pažeme kaip šešėliai. Jos plaukų gūšiai plevėsavę ant nugaros virsdavo įmantriausiais pavidalais ugniniais kamuoliais raidėmis ir sparnuotais drakonais!.. Mergaitė žengė gana sparčiai ir Ramas meldėsi kad tik ji nepasuktų į kokį tamsų skersgatvį kad tik neišnyktų! Jis negalvojo kas bus po to ir kam taip skuba ką jai sakys ir koks to pamišėliško sekiojimo tikslas. Gal ši mergina jo laukiamas artimas žmogus...

4 taškai

Pakartosite

- svarbiausius tarties reikalavimus;
- kalbos dalis;
- žodžių darybą;
- ilgųjų ir trumpųjų balsių rašybą priesagoje;
- sintaksinius žodžių ryšius sakinyje (derinimą, valdymą ir šliejimą);
- sakinio dalis ir jų funkciją sakinyje;
- gramatinį sakinio centrą.

Klausymas, tartis, kirčiavimas

1. Kartu su mokytoju išsinagrinėkite, kaip taisyklingai tarti šiuos žodžius. Pabraukite kirčiuotą skiemenį. Dirbdami poromis išsiaiškinkite, kokie tai tarimo atvejai (1-oji knyga, p. 10). Perskaitykite žodžius patys taisyklingai juos tardami:

laivas, laimė, muilas, puikų, sceną, senas, užžėlė, iššovė, paltas, pulti, visas, vyti, buvo, būna, mielas, melas, mēlis, šalta, šalta, uolą, olą, procesas, formulė, modelis, novelė, sapnuoti, svajoti, penas, pienas, siekti, sekti.

2. Tinkamus 1-os užduoties žodžius pavartokite sakiniuose, pabraukite kirčiuotą jų skiemenį. Taisyklingai perskaitykite sukurtus sakinius.

Atplaukė laivas per marias ir sėkmingai aplenkęs ..... pasiekė krantą. Pamiškėje stūkso ..... namelis, į kurį takai jau kadaise ..... Uždavinio sprendimą palengvino tinkamai pasirinkta ..... Patekti į didžiąją ..... jis nė ..... nesapnavo. Jaunos rašytojos sukurta ..... – tikras dvasios .....

Tau tikrai pravers ....., nes lauke gana ..... Rudens dangaus ..... kviečia ..... apie tolimus kraštus. Ne kiekvienas nori ..... mokslo aukštumų. Močiutė mėgsta ..... pasakas. Yra nemaža žmonių, kuriems ..... ne rezultatas, o .....

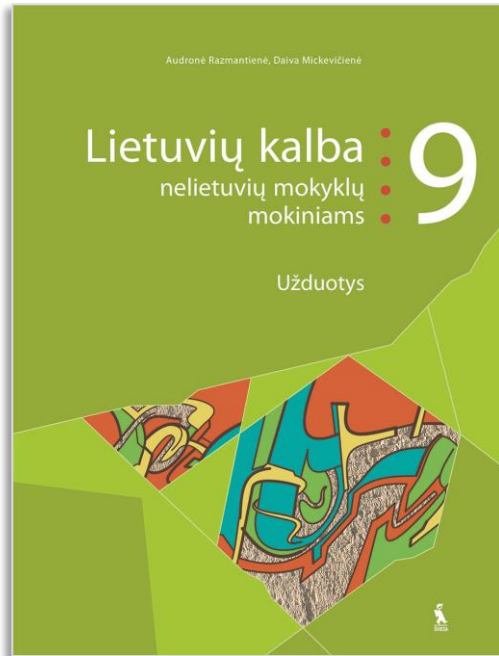
Audronė Razmantienė, Daiva Mickevičiūtė

Lietuvių kalba

nelietuvių mokyklų
mokiniam

9

Užduotys

Kokie svarbūs akcentai?

Užsirašykite, ką jau gerai mokate:

.....

.....

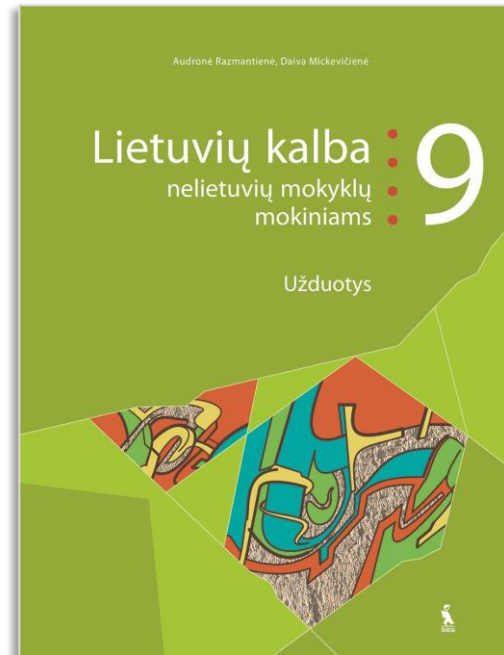
.....

Ką dar reikėtų pasikartoti:

.....

.....

.....

Kokie svarbūs akcentai?

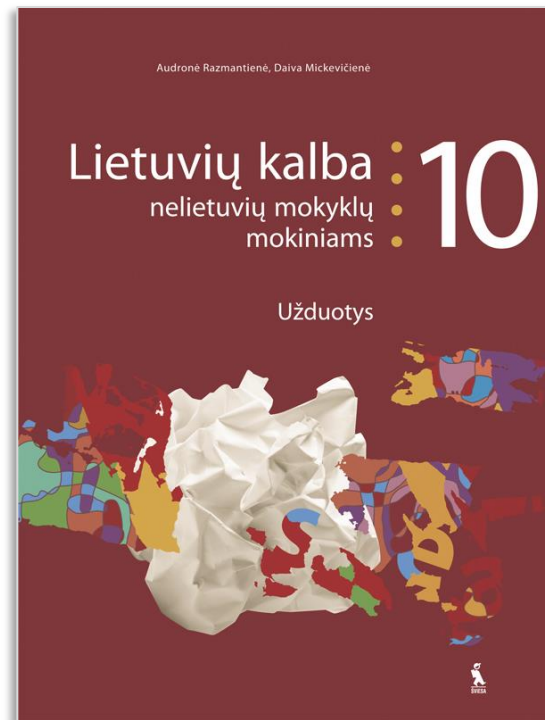
Pakartosite

- viešą kalbėjimą;
- ilgųjų ir trumpųjų balsių tarimą;
- kirčiavimą *i–y* priesagose;
- sintaksinius žodžių ryšius;
- vientisinius ir sudėtinius sakinius;
- sudėtinių sakinių sinonimiką.

1. Dirbdami grupėmis:

- a) pasiruoškite ir balsu raiškiai perskaitykite tekstą;
- b) klausykite, kaip skaitantieji taria ilguosius ir trumpuosius balsius, kirčiuoja, kokia intonacija skaito, pasižymėkite pastebėtus netikslumus.

Visi kartu pasiaiškinkite sunkesnius tarimo ir kirčiavimo atvejus.

Kokie svarbūs akcentai?

1.1. Atlikite teksto suvokimo užduotis:

- a) kokia teksto tema?
- b) koks teksto tikslas?
- c) ką nauja kalbamąja tema sužinojote iš teksto?
- d) kurie patarimai atrodo patraukliausi, kodėl?

2. Įrašykite i arba y raides. Perskaitykite parašytus žodžius stengdamiesi taisyklingai ištartti balsius *i* ir *y*:

toliaregis numat__mas, netikėtas susitik__mas, atidusis klaus__mas, aktualus klaus__mas, aiškus suvok__mas, draugiškas pasidalij__mas, autentiškas liudij__mas, raiškusis skait__mas, didysis kraust__masis, griežtas įsak__mas, nuoširdus linkėj__mas, malonus kviet__mas, staigus pakil__mas, stropus mok__masis, rimtas išband__mas.

2.1. Su paryškintais žodžių junginiais sukurkite po sakinį.

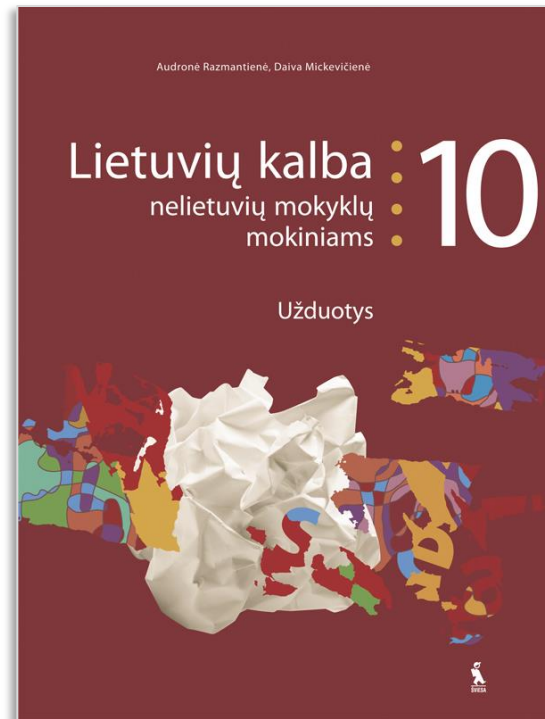
.....

.....

.....

.....

.....

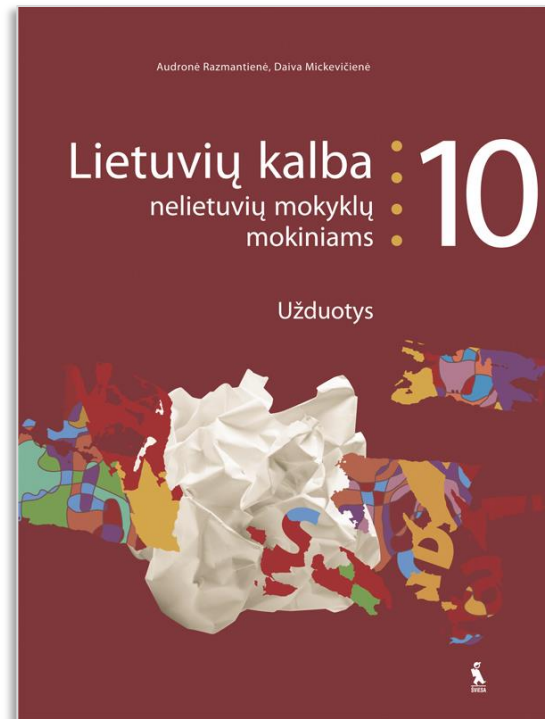
Kokie svarbūs akcentai?

3.1. Parašykite po sakinį su žodžiais *kultūras, kvietimu, klausimus, sėkmingas*. Perskaitykite sakinius taisyklingai tardami ir kirčiuodami šiuos žodžius.

4. Iš skliaustuose pateiktų daiktavardžių sudarykite būdvardžius su tinkamomis priesagomis (-išk-as, -a; -in-is, -ė; -ing-as, -a) ir pavartokite juos tekste reikiamu linksniu.

Vyr. g. vns. V.
(Mįslė) *Mįslingas* susitikimas

Tądien apsiautęs (*ruduo*) ..... apsiaustu aš be jokio tikslo vaikštinėjau po (*senovė*) ..... dėdės sodą. Obelių šakos sviro nuo kvepiančių (*sultys*) ..... obuolių, purškė nuobodus lietutis... Buvo apėmęs (*ruduo*) ..... tingulys, sumišęs su (*ilgesys*) ..... nuotaika.

Kokie svarbūs akcentai?

5.1. Parašykite pagrindines veiksmažodžių formas. Su šiais veiksmažodžiais sukurkite po sakinį ir išnagrinėkite sakinius sintaksiškai.

Pavyzdys: *dvelkti (kuo?) – dvelkia, dvelkė.*

Miesto gyvenimas jau dvelkia rudeniška nuotaika.

Įsismelkti (į ką)

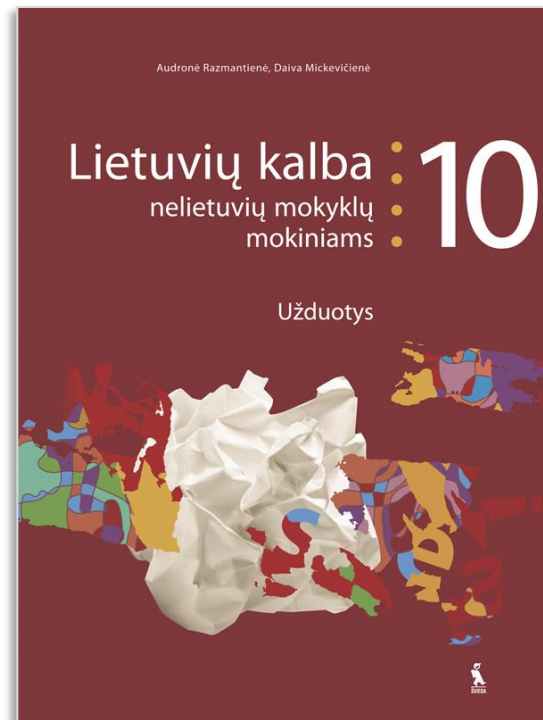
.....

Įvaryti (ką? į ką?)

.....

Mainytis (kuo? su kuo?)

.....

Kokie svarbūs akcentai?

6. Skaitydami rašytojo Mariaus Ivaškevičiaus atsakymų į Romo Daugirdo klausimus ištrauką pavartokite tinkamus vardažodžių linksnius.

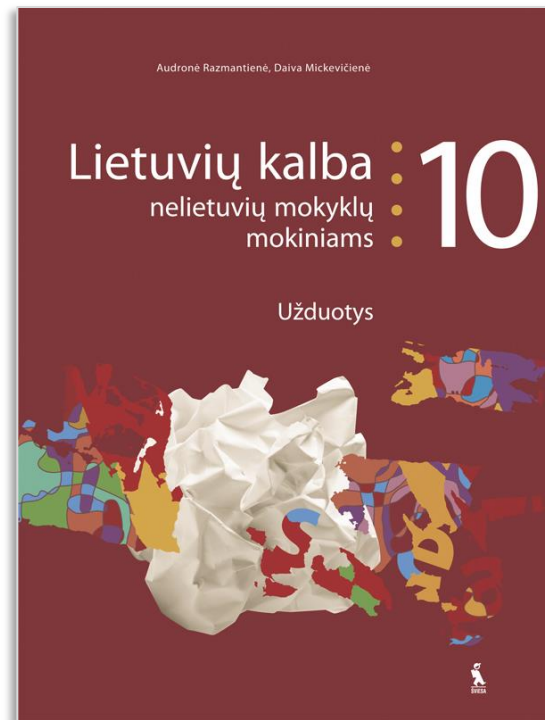
Pastaba: visą pokalbį galite perskaityti www.tekstai.lt

6.1. Atlikite teksto suvokimo užduotis:

- nurodykite, kokia tema kalbama tekste;
- paaiškinkite, koks yra šio teksto tikslas;
- parašykite, kokia problema svarstoma tekste;
- suformuluokite pagrindinę teksto mintį;
- pasvarstykite, kas yra šio teksto adresatas;
- argumentuokite, prie kurio funkcinio stiliaus priskirtumėte šį tekstą;
- remdamiesi tekstu paaiškinkite, kodėl rašytojas Marius Ivaškevičius kviečia išsaugoti istorinę atmintį.

6.2. Atlikite kalbos nagrinėjimo užduotis:

- pažymėkite paryškintų 6-os užduoties žodžių priesagas, paaiškinkite jų rašybą;

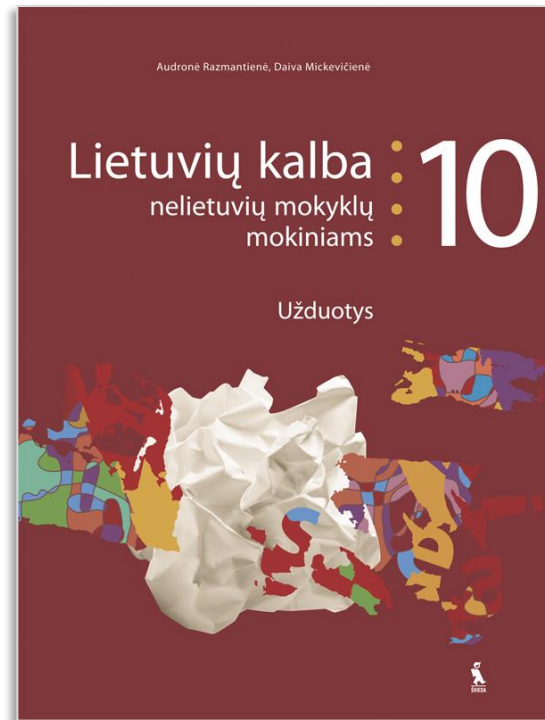
Kokie svarbūs akcentai?

d) dalyvinius pažyminius pakeiskite veiksmažodine konstrukcija su šalutiniu pažyminio dėmeniu: *čia gyvenančiomis bendruomenėmis, laukiančiomis sąlygomis, daug reiškiančiomis vietomis, pvz., keliaujantis jaunimas – jaunimas, kuris keliauja;*

e) parašykite pagrindines šių veiksmažodžių formas ir tinkamo linksnio daiktavardį, susijusį valdymo ryšiais: *domėtis, rūpintis, siekti, puoselėti, priimti, atlikti, prisidėti, trūkti, susipažinti, patirti, dalytis, lemti, skirti, pvz., rengti – rengia, rengė kelionę;*

f) išnagrinėkite sakinius sintaksiškai, nurodykite jų rūšį (vient. ar sudėt.) ir paaiškinkite jų skyrybą:

1. Savaiame suprantama, geriausiai šią užduotį gali atlikti tik pats jaunimas. (.....)
2. Jaunimas stengsis įamžinti vietas, kuriose ilsisi mūsų tautiečiai. (.....)
3. Jauni žmonės daugelį dalykų supranta savaip, o visuomenė ne visada geba identifikuoti ir įvertinti tą kitokį požiūrį. (.....)
4. Projektu siekiame paskatinti jaunimą domėtis valstybės istorija ir puoselėti tautos atmintį, taip pat parodyti visuomenei, kaip jaunimas suvokia patriotiškumą. (.....)

Kokie svarbūs akcentai?

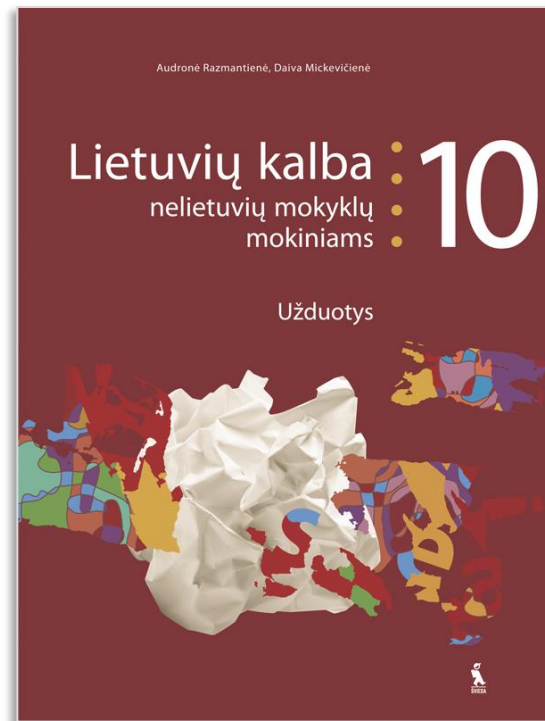
7. Rašymo užduotys (pasirinkite):

a) parašykite trumpą (apie 150 žodžių) 6-os užduoties teksto komentarą, vertindami jame išdėstytas mintis;

b) patvirtinkite arba paneikite vieną iš šių teiginių:

- Vyresnė ir jaunoji karta skirtingai suvokia patriotiškumą.
- Suvokti save istorijoje yra kiekvienos tautos užduotis.

7.1. Atliktus darbus įsivertinkite pagal vadovėlyje (1-oji knyga, p. 36) pateiktus vertinimo kriterijus.

Kokie svarbūs akcentai?

Pasirengimo rašyti samprotaujamąjį rašinį žingsniai

I žingsnis. Temos analizė (taikome *minčių lietaus*, temos žemėlapiu, laisvojo rašymo metodus).

Išsiaiškiname:

- kokią gyvenimo sritį nurodo tema;
- kokios sąvokos temą apibūdina, ką jos reiškia;
- kokių gali būti problemų, susijusių su šia tema (kodėl? kaip?).

II žingsnis. Pagrindinis arba įrodomasis teiginys (tezė):

- suformuluojame pagrindinį arba įrodomąjį teiginį pateikta tema ir parašome jį tiesioginiu sakiniu. Tai pagrindinė mintis, kurią norėsime perteikti visu rašiniu. Ją galime parašyti įžangoje;
- apgalvojame tikslą, kurio sieksime samprotaudami.

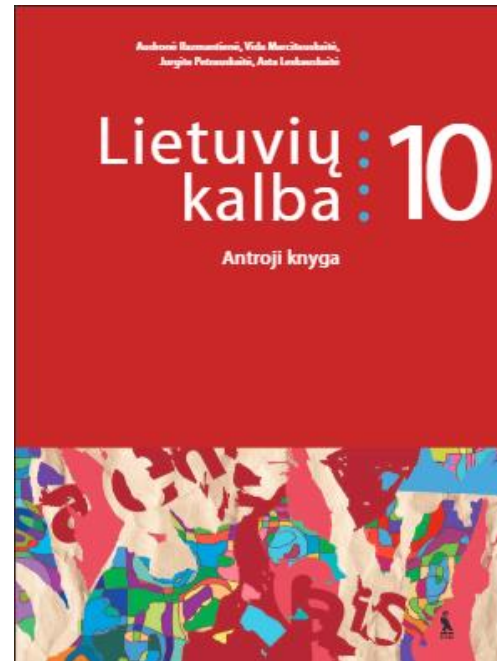
III žingsnis. Papildomieji teiginiai (argumentai):

- pagrindinį teiginį išskaidome į 2-3 papildomuosius teiginius – argumentus. Juos taip pat formuluojame tiesioginiais sakiniais;
- remdamiesi asmenine, kultūrine patirtimi papildomuosius teiginius paremiame, iliustruojame. Jie sudarys *dėstymo* pastraipas.

IV žingsnis. Apibendrinimas:

- parašome išvadą, apibendrinančią rašinio pagrindinį teiginį (įrodomąją tezė);
- ją pagrindžiame sakiniais, nusakančiais teiginius ir vertybes, aptartas *dėstymo* pastraipose.

Taigi rašydami samprotaujamąjį rašinį siekiame argumentais pagrįsti pagrindinį teiginį – įrodomąją tezė, ją skaidome į papildomuosius teiginius (argumentus), juos nuosekliai paremiame, vertiname ir galiausiai darome išvadą.

Kokie svarbūs akcentai?

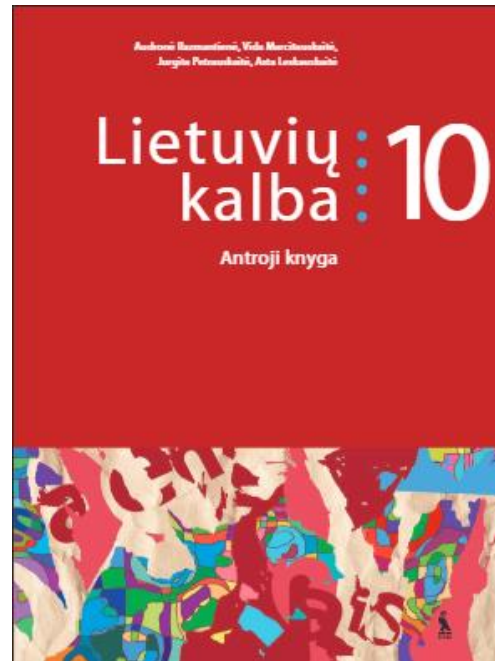
1 pamoka : Viešasis kalbėjimas: kalbėjimo temos pasirinkimas

- Pakartosime svarbiausias viešojo kalbėjimo ypatybes.
- Prisiminsime svarbiausius pasirengimo viešajai kalbai etapus.
- Pradėsime rengtis viešajai kalbai: pasirinksime temą.

Baigiate pagrindinio ugdymo programą. Kartu sparčiai artėja pasiekimų tikrinimo metas. Taigi laikas visa, ko mokytasi, pakartoti ir apibendrinti.

Atsakydami į klausimus, atlikdami užduotis įsivertinkite, ką apie sakytinę kalbą ir viešąjį kalbėjimą esate išmokę tvirtai, o kam kartojant derėtų skirti daugiau dėmesio.

- Savais žodžiais paaiškinkite, kuo skiriasi viešasis ir privatusis kalbėjimas.
- Kokie reikalavimai keliami viešajam kalbėjimui ir viešosioms kalboms?
- Išvardykite viešosios kalbos rengimo etapus. Kurie jų, jūsų nuomone, yra svarbiausi? Atsakymus pagrįskite.
- Kurie viešosios kalbos rengimo etapai jums atrodo sudėtingiausi ir kodėl?
- Kokių pratybų ar pagalbos jums labiausiai reikėtų? Kieno pagalba ir patarimai būtų vertingiausi?

Skaitome negrožinius tekstus: diskusinis straipsnis

Gilnamės ir suvokiame

Aptarto teksto temą atskleidžia pavadinimas: iš jo suprantame, kad bus kalbama apie jaunimą ir knygas. Pavadinimu autorius teigia, kad dabartiniam jaunimui knygų skaitymas yra nykiausias, nuobodžiausias užsiėmimas – gyvenimo dugnas. Straipsnio įžangoje šis teiginys suformuluojamas kaip pagrindinė tezė: Lietuvoje sumažėjo skaitančių žmonių. Ji pagrindžiama argumentais:

- studentai niekuo nesidomi,
- knygynuose žmonės knygas renkasi ne pagal turinį, o pagal storumą,
- yra studentų, kurie skaito skienuodami,
- jaunimas mėgsta triukšmą, o ne skaitymą tyloje,
- daugelis jaunuolių yra siauro akiračio,
- knygų skaitymo poreikiu Lietuvą atsilieka nuo Europos.

Išvardyti argumentai autoriui leidžia daryti išvadą, kad ateities visuomenė yra visuomenė be atminties, nes neskaitantis žmogus neperima dvasinio tautos, žmonijos paveldo.

Diskutuoti skatina kategoriškas autoriaus kalbėjimo tonas, teiginiai, kad šiandieniniai jaunuoliai *beveik neįstengia skaityti, net sakinius konstruoja taip, lyg būtų ne viso proto.*

Taigi skaityti diskusinį straipsnį pradedame apmąstydami išankstinę informaciją, kurios suteikia straipsnio pavadinimas, leidinio, kuriame straipsnis spausdinamas, pobūdis ir adresatas.

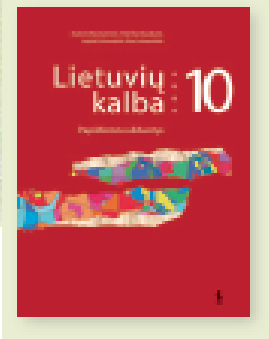
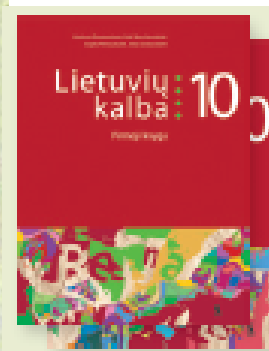

Skaitome negrožinius tekstus: diskusinis straipsnis

Gilnamės ir suvokiame

Gilindamiesi į diskusinio straipsnio turinį turėtume žinoti, kad:

- vyraujantis šio teksto tipas yra *sámprotavimas* argumentuojant ir pagrindžiant,
- *sámprotavimo* tikslas – įrodyti pasirinkto teiginio teisingumą ir įteigti adresatui tam tikrą požiūrį,
- pagrindinė diskusinio straipsnio mintis vadinama *pagrindinė tezė*,
- pagrindinės tezės teisingumą patvirtina *argumeñtai*,
- argumentai gali būti *už* ir *prieš* (kontrargumentai). Kontrargumentai taip pat gali būti aptariami,
- siekiant pagrįsti pagrindinę tezę mintys dėstomos paprastai, aiškiai, suprantamai, laikomasi nuoseklumo,
- kalbos tikslumas dera su vaizdingumu.

Skaitome negrožinius tekstus: diskusinis straipsnis

Atliekame

1. Perskaitykite pastraipą ir atsakykite į klausimus, atlikite užduotis.

Netgi tie, kurie deklaruoja apskritai nežiūrintys televizoriaus, sako, kad televizijos žinios juos domina. Bet Lietuvoje televizijos naujienos nėra nei įdomios, nei šmaikščios, nei išradingais orų pranešėjais pasipuošusios. Žinioms televizijos skiria didžiulį dėmesį ir didžiausius pinigus. Tačiau jei ekrano kampe nebūtų kanalą identifikuojančio ženklelio, ar atskirtumėte, kurį kanalą žiūríte?

- 1.1. Kokia yra pastraipos tema?
  - 1.2. Koks prieštaravimas atskleidžiamas antruoju sakiniu? Kaip šis sakinytis siejamas su pirmuoju?
  - 1.3. Kuris sakinytis toliau plėtoja pastraipos temą? Atsakymą pagrįskite.
  - 1.4. Kokia yra priešinamojo jungtuko *tačiau* paskirtis tekste?
  - 1.5. Kokia problema keliami tekste?
  - 1.6. Kokia stilistinė figūra perteikiama?
  - 1.7. Parašykite teiginį, kurį rengiasi įrodyti autorius.
  - 1.8. Pasvarstykite, kokiais argumentais šis teiginys gali būti įrodomas.
2. Parašykite analogišką pastraipą apie tai, kokios televizijos laidos yra įdomios jums, ar turite mėgstamą televizijos kanalą, kuo jis skiriasi (nesiskiria) nuo kitų televizijos kanalų.

Skaitome negrožinius tekstus: diskusinis straipsnis

Atliekame

6. * Apmąstykite, į ką reikėtų atkreipti dėmesį skaitant diskusinį straipsnį, ir nubraižykite teksto suvokimo schemą, kurią sudarytų išankstinė informacija (jos sudedamosios dalys), teksto turinys (svarbiausi aspektai), stiliaus ypatybės (kalbėjimo stilius).
7. ** Raskite įdomų, jūsų nuomone, diskusinį straipsnį, parašykite pagrindinį jo teiginį ir jį pagrindžiančių argumentų.

Apmąstykite ir įsivertinkite

- Apmąstykite ir mokymosi pažangos lape parašykite:
  - ko išmokote apie diskusinį straipsnį,
  - kas buvo įdomu,
  - kas buvo sunku,
  - kaip mokymosi rezultatus galėtumėte pagerinti.

- e.Šviesos Bibliotekoje pateikiamas visas Jums prieinamas „Šviesos“ leidyklos turinys: ilgalaikiai metų ir atskirų pamokų planai, skaitmeniniai vadovėlių komplektai, veiklos, nuorodos ir papildomi šaltiniai.

Išvados?

Man patiko...	Aš pastebėjau...	Aš siūlyčiau...
----------------------	-----------------------------	----------------------------

- Ne pavieniai žodžiai ar sakiniai, o rišlus tekstas...
- Ne įrašyti, o sukurti...
- Ne „užpildyti tarpelį“, o suvokti, išstarti, išnagrinėti...
- Kas sužinota, suprasta, įvertinta – pritaikyti naujoje situacijoje...
- Kas atlikta – į(si)vertinti...
- Kas iš to?...

Kaip manipuluoti gebėjimais?

- ✓ Praktikuojantis

- ✓ „Nuleidžiant“ kartelę

- ✓ Veikti skatinant „apdovanojimais“

Atlikime bandymą

1. Tvirtai suspaudę kumštį, sulenkite ranką per alkūnę.
2. Laikydami suspaustą kumštį penketą kartų ranką ištieskite ir sulenkite.
3. Ta pačia ranka pavaizduokite jūros bangeles ar lėtai skrendančio paukščio mostus.
4. **Ką daryti maloniau?!**

Kad būtų malonu, turi būti pakankamai **LENGVA** ar bent jau įmanoma...

Išmokstama ir prisimenama

- 10% to, ką perskaitėme;
- 20% to, ką išgirdome;
- 30% to, ką pamatėme;
- 40% to, ką pamatėme ir išgirdome;
- 70% to, ką aptarėme su kitais;
- 80% to, ką patys patyrėme;
- 95% to, ko mokėme kitus

(Teresevičienė, Gedvilienė, 1999).

**Išgirstu ir
pamirštu.**

**Pamatau ir
įsimenu.**

**Padarau ir
suprantu.**

Kinų išmintis

Kaip pasiekti, kad įsitrauktų kuo daugiau mokinių?

Kaip paskatinti savarankišką mokinių mokymąsi?

Trys prielaidos

- ❖ Mokymasis kaip socialinis procesas
- ❖ Kontaktas su bendramoksliais
- ❖ Mokymasis mokant

Trys žingsniai

- pagalvoti
- pasidalinti
- pristatyti

Individualus darbas: **pagalvoti**

Individualus pateiktos užduoties nagrinėjimas,
atlikimas

- Perskaitykite eilėraščius:
  - ✓ Maironis. *Kur bėga Šešupė*
  - ✓ Justinas Marcinkevičius. *Kalbos ganymas*

Darbas poromis / grupelėmis: pasidalinti

Rezultatų palyginimas

Nesutampančių rezultatų aptarimas

Vienas kito papildymas

- Dirbdami poromis juos išsinagrinėkite, įsivardykite galimas temas.
- Dirbdami 2x2 pasidalykite sukauptą, suvoktą informaciją. Įsivardykite neaiškumus.

Klasė, grupė: **pristatyti**

- Žingsnis į viešumą – atsakomybės prisiėmimas
  - Išmuktų dalykų pademonstravimas
  - Diskusija, pasitaisymas, pagerinimas
- Pristatykite naujai grupei savo grupės įžvalgas.
- ❖ **Rezultatas:** Pasirinkus priimtinausią aspektą, parašyti literatūrinio rašinio lyginamąją pastraipą.

Kad mokytūsi, mokiniams per pamoką reikia suteikti progų

- aktyviai apdoroti medžiagą ir kurti mokymosi rezultatus
- taikyti individualias mokymosi strategijas
- taikymo fazėse praktikuotis varijuojant
- laiku suteikti grįžtamąjį ryšį

„Tas, kuris mokymąsi laiko pasyviu procesu, ieško tinkamo piltuvėlio. Tačiau tas, kuris mokymąsi suvokia kaip veiklą, galvoja apie sąlygas, kurios geriausiai tiktų šiai veiklai vykdyti.“

Kaip ugdyti gebėjimą kurti tekstą?

- Išsiaiškinti, pateikti reikalavimus / vertinimo kriterijus
- Pateikti, aptarti tinkamų pavyzdžių
- Skaityti, nagrinėti (ne)grožinius tekstus
- Aptarti šiandienos įdomias naujienas
- Pamoką pradėti nuo intriguojančios citatos
- ...

Kas padeda ugdyti komunikacinius gebėjimus?

Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas

Kuriamo teksto semantinio branduolio ir turinio elementų išmanymas	Kuriamo teksto struktūrinių elementų komponavimo išmanymas	Informacijos atranka, vertinimas, pristatymas	Planavimas, įsivertinimas
<p>Tema (problema) Tezė Tezės aspektai / teminiai sakiniai Argumentai, kontrargumentai Dalinė išvada</p>	<p>Įžangos, dėstymo, pabaigos pastraipų galimos kompozicijos variantai; siejimas</p>	<p>Tikslingiausios mąstymo struktūros pasiūlymas / pasirinkimas</p> <p>pagalvoti – pasidalinti – pristatyti</p>	<p>Išplėstinio plano rengimas Savo ir kitų tekstų nagrinėjimas</p>

1

žingsnis

Samprotaujamojo teksto semantinis branduolys

Išsiaiškinsime temą (dalyką)

Kelsime klausimą, akinantį gilintis į temos (dalyko) esmę

Numatysime veiklos tikslą (tezę)

2

žingsnis

Kiti samprotavimo turinio elementai

Formuluosime tinkamą teminį sakinį
Pasirinksime nuoseklų detalizavimą
Numatysime dalinę užsklandą

3

žingsnis

Samprotaujamojo teksto dėstymo pastraipos struktūra

Pasirinksime tinkamą pastraipos struktūrą
Numatysime struktūrinių elementų siejimą

Samprotavimas kaip žodžio laisvė

Patarimai ir užduotys

4

žingsnis

Mąstymo raiška argumentuojant

Pasirinksime tikslingą mąstymo struktūrą

Samprotavimas kaip žodžio laisvė

Patarimai ir užduotys

SVIESA

5

žingsnis

Pradžios ir pabaigos dermė

Pasirinksime tinkamą protavimo būdą
Susiesime pabaigą su įžanga

6

žingsnis

Rėmimasis privalomu autoriumi

Apsispręsimė, kuriuo pastraipos struktūriniu elementu (p. 30)
taps privalomo autoriaus kūrinys

7

žingsnis

Kontekstas

Pasirinksime tinkamą ir tikslingą kontekstą

8

žingsnis

Išplėstinio plano svarba

Prieš pradėdami rašyti tekstą būtina suplanuosime visus žingsnius

Ruošiantis rašyti literatūrinį rašinį

būtina „žengti“ tokius žingsnius (išplėstinis planas)

- 1. Reikšminiai žodžiai (temos suvokimas)**
- 2. Problemos klausimas**
- 3. Kūrinių atranka**
- 4. Tezė (atsakymas į klausimą – 2 žingsnis).**
- 5. Teminiai sakiniai**

TĖVYNĖS VAIZDINYS ROMANTINĖJE LIETUVOS LITERATŪROJE

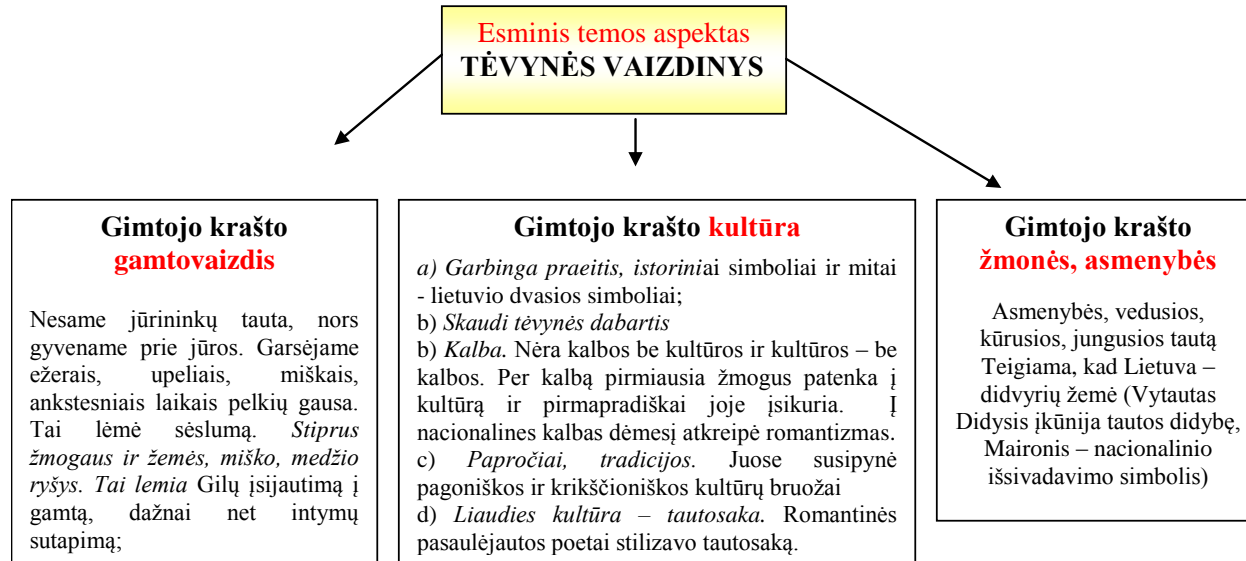
(Mickevičius, Baranauskas, Maironis)

1. REIKŠMINIAI ŽODŽIAI (temos suvokimas)

Tėvynė – gimtasis kraštas (*Tėvynė mūsų Lietuva*); kilimo vieta;

Vaizdinys – psichologinis vaizdas sąmonėje;

Romantinė – idealo ir tikrovės priešprieša; menininko vaizduotės, intuícijos, jausmų reikšmė; tautos vedlys; iškeliami tautiškumo samprata, laisvė; tėvynė – mano absoliutas, namai

1. Tezė (atsakymas į klausimą: Kokį tėvynės vaizdinį savo kūrinuose sukūrė Lietuvos romantizmo poetai?)

Lietuvos romantizmo poetai – A. Mickevičius, A. Baranauskas ir Maironis (KAS?) – savo kūryboje tėvynę vaizdavo kaip *esminį žmogaus vedlį ir ypatingą erdvę dvasiškai.* (temos aspektai)

2. Teminiai sakiniai

Adomo Mickevičiaus kūryboje **tėvynė vaizduojama kaip vedlys**, parodantis žmogui keliavimo kryptį gyvenimo kelyje.

Antanas Baranauskas **tėvynę pavaizdavo kaip erdvę**, kurioje gyvendamas žmogus bręsta dvasiškai.

Maironis eilėraščiais sukūrė **poetinę Lietuvos geografiją**, lemiančią tautos charakterį.

Tik TURINT TOKĮ PLANĄ, tai yra žinant, ką norisi pasakyti, galima rašyti dėstymo pastraipas, įžangą, pabaigą / pabaigą, įžangą.

Kaip padėti?

Sutartiniai ženklai

1 Epochos istorijos ir kultūros apžvalga, glaustas žymiausių asmenybių, kūrėjų ir jų kūrybos pristatymas, trumpa kai kurių programinių kūrinių analizė

 Rašymo teorija ir praktika

 Raštingumo pratybos

 Lietuvių (negimtosios) kalbos tobulinimas

 Išivertinimas

 Patenkinamas pasiekimų lygis

 Pagrindinis pasiekimų lygis

 Aukštesnysis pasiekimų lygis

A Atsakymų internetiniame puslapyje piktograma

prieš egzaminą
10 žingsnių

LIETUVIŲ
KALBA

3

ROMANTIZMO LITERATŪRA (XVIII a. pab.–XIX a.)

Įprastai charakterizuojama

ISTORIŠKŲ APRAŠYBŲ

Prasidėjo rašyti apie 1790 m. Pirmasis JAV apšvietimo (1786), Romantizmo vidurypis (1810) ir Lietuvių romantizmo (1818) m. apšvietimo literatūros ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė.

1818 m. apšvietimo literatūros ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė.

MULTIPIKAZIJOS

Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė.

KLAMORŲ

Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė.

Jonas Basanavičius – romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė.

1818 m. apšvietimo literatūros ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė.

Rašytojų vizitinės kortelės

ADAMAS MIKVIČIUS
1804-1842
Lietuvių romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė.

JURGIUS KRIVICKAS
1823-1874
Lietuvių romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė.

Lietuvių romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė.

Lietuvių romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė. Romantizmo ypatybė – Romantizmo ypatybė.

prieš egzaminą
10 žingsnių

LIETUVIŲ KALBA

RAŠYMO TEORIJA IR PRAKTIKA

Rašymo teorija. Literatūrinio ir samprotavimo rašinių rašymo praktika

SAMPROTAVIMO RASINIO IR LITERATŪRINIO RASINIO PANASUMAI IR SKIRTUMAI

PANASUMAI

1. Temos suvokimas (reikšminių žodžių radimas, jų išsiaiškinimas).
2. Pagrindinės minties formulavimas.
3. Aspektų išskyrimas (teiginių formulavimas).
4. Pastraipų kūrimas jas siejant išoriniu (matomu) arba giluoju (paslėptu) ryšiu. (Išorinis ryšys – kiekviena pastraipa pradama siejamuoju žodžiu; gilusis – siejamieji žodžiai yra vidury teiginio.)
5. Pastraipų baigimas dalinimis išvadomis.
6. Rėmimasis literatūra.
7. Privalomo autoriaus pasirinkto kūrinio kontaktas.

SKIRTUMAI

SAMPROTAVIMO RAŠINYS

1. Samprotavimo rašinio objektas – problema.
2. Privaloma remtis **bent vienu** iš trijų nurodytų šalia temos autorių.
3. Problemos analizė.
4. Rėmimasis kultūrine patirtimi.

LITERATŪRINIS RAŠINYS

1. Literatūrinio rašinio objektas – literatūros kūrinys, kurį reikia analizuoti.
2. Būtina remtis **dviem** autoriais – vienu iš pataikto sąrašo, kitą **programinį** autorių pasirinkti savo nuobūria (jis gali būti ir iš sąrašo).
3. Temos plėtotė, paremta kūrinio analize ir interpretacija.
4. Dėmesys kalbinei raiškai.

Rašymo praktika. Kalbos tema

PROBLEMAS AKTUALIZAVIMO KONTEKSTAS

Tradicija

Kalba yra vienas iš svarbiausių tautos, žmogaus tapatumo, priklausymo vienai ar kitai tautai požymių. Mūsų tauta iki XVI a. neturėjo savo rašto, tik Renesanso epochoje pasirodė pirmosios lietuviškos knygos.

Kalba žmogui suteikia galios, leidžia valdyti visas kitas gyvybes. Žodžio galia yra įprasminama Šventajame Rašte, tautosakoje, rašytojai kalbos (žodžio) reikšmę atskleidžia savo kūnyboje.

Modernybė

Prasidėjusi vertybių krizė keičia požiūrį ir į gimtąją kalbą. Viešojoje erdvėje vis dažniau diskutuojama apie lietuvių kalbos likimą. Nederėtų užmiršti profesorius kalbininko Vytauto Vitkausko minčių, kad „tauta ir kalba – tai vienas statinys“ ir kad „kalba turi tautą suvienyti“. (www.aksostas.lt/_/lietuvis/_lietuvis/_kalbos_likimas_priklausu_nuo/)

prieš egzaminą
10 žingsnių

atnaujinta
serija

LIETUVIŲ
KALBA

RAŠTINGUMO PRATYBOS

Rašyba

Įrašykite praleistas raides, skliaustuose pabraukite tinkamą variantą. A

(Kurgi, kur gi), sakau, pasaulyje yra tauta, tokia prasta ir niekinga, kad neturėt____ šių tr____ jų savų ir tarsi įgimtų dalykų: tėvų žemės, papročių ir kalbos? Visais amžiais žmonės kalbėjo savo gimt____ ja kalba ir visados r____ pinosi ją išlaikyti, turtinti, tobulinti ir gr____ žinti. Nėra tokios mankos tautos, nėra tokio niekin-go žemės užkampio, kur nebūt____ vartojama sava kalba. T____ ja kalba paprastai visi rašo įstat____ mus, j____ ja leidžia savosios ir svetimų tautų istorijas, senas ir naujas, j____ ja aptaria visus valst____ bės reikalus, ją graž____ j ir pador____ j vartoja visok____ is atv____ jais Bažn____ džioje, tarn____ boje, namie. Pati prigimtis visus to moko ir kiekvienas beveik iš motinos kr____ ties įgauna potraukį j sav____ j kalbą – ją mieliai vartoti, išlaikyti ir propaguoti.

<.> Ne žemės derf____ mu, ne drabužių skirting____ mu, ne šalies graž____ mu, ne miestų ir pilių tvirt____ mu g____ vuoja tautos, bet daugiausia išlaik____ damos ir vartodamos savo kalbą, kuri didina ir išlaiko bendr____ mą, santaiką ir bro____ šką meilę. Kalba yra bendras meilės r____ tys, vien____ bės motina, piliet____ skumo tėvas, valst____ bės sargas. Sunaikink ją – sunaikinsi s____ ntaiką, vien____ bę ir gerovę. Sunaikink ją – užtėmėdysi saulę dangiuje, sumaišysi pasaulio tvarką, atimsi g____ v____ bę ir garbę. Kas išsklaidė ir išvaikė tuos, kurie buvo pasta-t____ beldą iki pat debesų, norėdami išgarsinti savo vardą? Kalbų nesantaika. Kas daugiausia pradėjo kovas, maštus ir sukil____ mus pasaulyje? Kalbų skirtingumas. Visos nesantaikos tarp tautų, visi šmei____ tai, vienos tautos niekin____ mas kitos, visa tai kilo iš kalbų skirting____ mo, kaip iš visokio s____ m____ šio šaknų.

Mikalojus Dauka. *Prakalba į malonųjį skaitytojų* (www.vpc.arni.lt/raujenova/chestamajai/)

ĮSIDĖMĖTINAI

Įvardžiutinių formų galūnių rašyba:

Vns. G. -ąją
Vns. Įn. -ąja
Dgs. K. -ųjį
Dgs. G. -ąšias.

- Šalutiniai sąlygos sakiniai pradėdami jungtukais *jai, joįu*.
- Pažyminiai (koks? kokia?), einantys po pažymimojo žodžio, skiriamieji kableliais, sakinio gale – brūkšniais.

Nosinių narašomė:

Vns. N. -ajam, -ajai
Vns. Vt. -ajame

įtakoti – lemti, daryti įtaką
pasimesti – suglumi, sutrikti, sumisti
kaip pavyzdžiui – pavyzdžiui

Skrybyba

Padėkite trūkstamus skrybybos ženklus. A

Tačiau ir šiandien pavojų lietuvių kalbai nemaža ją reikia saugoti nuo svetimų įtakų jai mums rūpi jos tradicijos tęstinumo ir grynumo klausimas. <.> Pataikysiu porą pavyzdžių iš mūsų kasdienybės. Poetas Marcelijus Martinaitis visai neseniai jubiliejiname interviu atkreipė dėmesį kad jau net rašytojai paveikti rinkos kalbos apie kūrybą sako projektas produkcija pelnas. Taip pat ir iš dar vieno kultūros bastiono universiteto patirties panašiai kaip ir Rašytojų sąjunga visada buvusio toli nuo rinkos kalbos. Mes įratomi į mobiliąją mokslininkų

prieš egzaminą
10 žingsnių

atnaujinta

serija

LIETUVIŲ
KALBA

ĮSIVERTINIMAS

Žinios **A**

1. Įvardykite ir apibūdinkite Renesanso epochos pasaulėžiūrą.
2. Įvardykite 2–3 idėjas, aukštinamas Renesanso rašytojų kūrinuose.
3. 2–3 sakiniiais apibūdinkite Martyną Mažvydą – kultūros veikėją.
4. Kokį argumentą „Prakalbos į malonųjį skaitytoją“ 5 pastraipoje (www.upc.smm.lt/naujienos/chrestomatija, p. 69) pasitelkė Mikalojus Daukša siekdamas parodyti kalbos svarbą tautai? Atpažinkite, iš kur šis argumentas.

1. Nusakykite istorinę LDK situaciją. Nurodykite, kokie istoriniai įvykiai lėmė nacionalinės kultūros raidą.
2. Išskirkite 4–5 faktus, siejančius Martyną Mažvydą ir Mikalojų Daukšą.
3. Tiek Jono Radvano „Radviliada“, tiek Mikalojaus Husoviano „Giesmė apie stumbrą“ – paneigiriniai kūriniai. Palyginkite, ką šlovina abu autoriai, koks jų tikslas.

1. Renesanso laikotarpiu atsigrąžama į praeitį. Nutarkite, kuri epocha žavėjo Renesanso epochos šviesuolius. Kodėl? Savo nuomonę pagrįskite 2–3 argumentais.
2. Įvertinkite Martyno Mažvydo ir Mikalojaus Daukšos nuopelnus Lietuvos kultūrai.
3. Atskleiskite Mikalojaus Daukšos požiūrį į kalbą. Savo nuomonę pagrįskite istoriniu kontekstu ir „Postilės“ prakalba.

prieš egzaminą
10 žingsnių

LIETUVIŲ
KALBA

Gebėjimai

1. Perskaitykite Mikalojaus Daukšos „Prakalbos į malonųjų skaitytoją“ 2 pastraipą (www.upc.smm.lt/naujienos/chrestomatija, p. 69) ir klausimo forma užrašykite ištraukoje keliamą problemą.
2. Įvardykite meninės raiškos priemones, kurias Daukša vartoja apibūdindamas tautą (3 pastraipa), niekinančią gimtąją kalbą.
3. Suformuluokite ir parašykite Martyno Mažvydo ir Mikalojaus Daukšos prakalbose keliamas idėjas. Įvardykite šių prakalbų adresatus.

1. Nustatykite, kurioje vėlesnėje epochoje buvo svarbios idėjos ir problemos, keliamos „Prakalboje į malonųjų skaitytoją“. Pagrįskite istoriniu kontekstu.
2. Perskaitykite 3–4 pastraipas. Aptarkite 4 pastraipos struktūrą. Ar ji tinkama? Savo nuomonę pagrįskite.
3. Nustatykite, kokiais šaltiniais remiasi Daukša argumentuodamas savo teiginius. Pagrįskite kūriniu.

1. Remdamiesi epochos kontekstu paaiškinkite, apie kokias eretikų ir klaidingų mokslų žabangas kalba autorius šioje ištraukoje: „Is čia kaip is strėlinės galėsite traukti at-trias strėles, kuriomis perversite ir beveik sunaikinsite ir eretikų žabangas, ir klaidin-gų mokslų apgaules, ir naujus piktžodžiavimus.“ (8 pastraipa)
2. Albinas Jovaišas teigia: „Prakalboje į malonųjų skaitytoją“ ryškiai atsispindi Mikalo-jaus Daukšos demokratiškas nusiteikimas.“ Remdamiesi prakalba argumentuotai pagrįskite profesoriaus teiginį.
3. Palyginkite Jono Radvano sukurtą Radvilos Rudojo paveikslą su pasirinktu antikios epo herojaus paveikslu.

prieš egzaminą
10 žingsnių

LIETUVIŲ
KALBA

Įsivertinimas

Kūrybinės užduotys

Išsiaiškinkite temos „Ar moderniam pasaulyje žodis nepraranda savo vertės?“ reikšminius žodžius. Suformuluokite po 3 teiginius „už“ ir „prieš“.

Prisiminkite humanistinės pasaulėžiūros principus ir svarbiausius Renesanso epochos kultūros veikėjų darbus. Parinkite 3–4 argumentus rašinio „Kokį žmogų galima vadinti Renesanso žmogumi?“ pastraipai arba suformuluokite 3–4 šio rašinio tezes.

Kalbininkė Rita Milionaitė teigia: „Kalba yra neatsiejama nuo tų, kurie ją vartoja. Ji labai greitai išduoda, kas esi, koks esi, kuo gyveni.“ Suformuluokite problemą, numatykite aspektus, formuluokite teminius sakinius, atspindinčius jūsų nuomonę, ir remdamiesi istoriniu, kultūriniu ar literatūriniu kontekstais parinkite po 2–3 argumentus teiginiams pagrįsti.

prieš egzaminą
10 žingsnių

LIETUVIŲ
KALBA

Įsivertinimas

NAUJINGA! Leidinio „Lietuvių kalba. 10 žingsnių“ „Įsivertinimo“ dalyje kiekvienas mokinys galės patikrinti savo žinias ir gebėjimus.

Tam yra suformuluoti:

- klausimai žinioms patikrinti,
- užduotys gebėjimams atskleisti,
- kūrybinės (rašymo) užduotys.

Žinių, gebėjimų, kūrybinių darbų užduotys ir klausimai yra parengti atsižvelgiant į lietuvių kalbos bendrojo ugdymo programoje nurodytus lygius (patenkinamą, pagrindinį ir aukštesnįjį).

Ir įsivertinimo, ir raštingumo užduočių atsakymai yra prie leidinio anotacijos tinklalapyje www.sviesa.lt.

prieš egzaminą
10 žingsnių

LIETUVIŲ
KALBA

Žodis – sakinys – teksto fragmentas

A

B

C

LIETUVIŲ (NEGIMTOSIOS) KALBOS TOBULINIMAS

A

1. Išnagrinėkite pateikiamą žodžio *saikas* semantinio lauko pavyzdį.

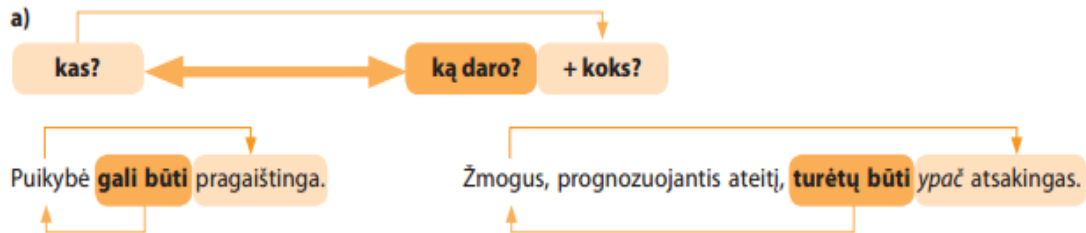
2. Remdamiesi pavyzdžiu užpildykite žodžio *protas* semantinio lauko lentelę. **A**

B

1. Išnagrinėkite pateikiamas sakinio schemas ir sakinių pavyzdžius.

2. Remdamiesi sukauptomis žiniomis įrašykite tinkamus žodžius. **A**

3. Remdamiesi pavyzdžiais ir žodžio *protas* semantiniu lauku parašykite penkis sakinius su tariniais pažymiais.

prieš egzaminą
10 žingsnių

LIETUVIŲ
KALBA

1. Išnagrinėkite leksines siejimo priemones ir pateikiamus pavyzdžius.

Leksinės siejimo
priemonės

Pavyzdžiai

2. Remdamiesi sukaptomis žiniomis įrašykite tinkamus žodžius. **A**

3. Remdamiesi pavyzdžiais ir sukaupta informacija sukurkite arba raskite literatūroje po rišlų fragmentą su kiekviena leksine siejimo priemone. Siejimo priemones pabraukite.

prieš egzaminą
10 žingsnių

LIETUVIŲ
KALBA

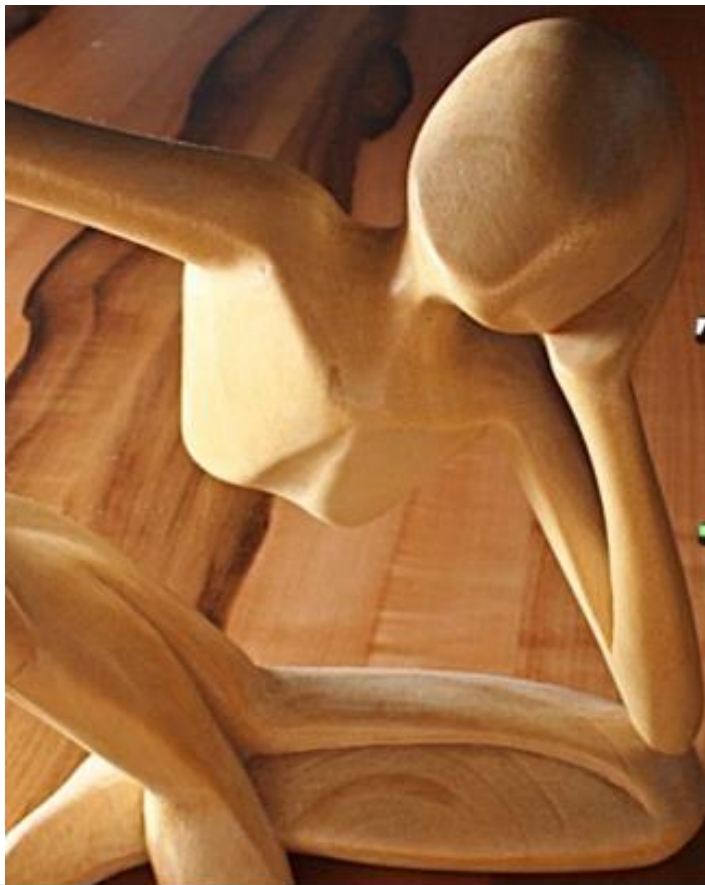
Kiti serijos leidiniai

Kaip susikurti veiksmingą mokymo(si) modelį?

- Pažinti, pripažinti, priimti, suprasti savo mokinį...
- Norėti jam padėti – ieškoti būdų, išbandyti, aptarti, tobulinti / atsisakyti...
- Išmokyti prisiimti atsakomybę už savo rezultatus...

„Mes tampame
tuo, apie ką
galvojame.“

Earl Nightingale

Apie kā galvojate Jūs?

Tai leidyklos „Šviesa“ sukurta nauja mokymosi aplinka, skirta šiuolaikiniam mokytojui ir mokiniui.

Sužinokite ir išbandykite <http://e.sviesa.lt>

<http://e.sviesa.lt>

Norintis randa būdą, o nenorintis – priežasčių.

*Išmaniųjų telefonų populiarumą pritaikė leidykla „Šviesa“, pristačiusi pirmą Lietuvoje nemokamą mobiliąją programėlę „**Prieš egzaminą**“, skirtą ruoštis brandos egzaminų testams.*

*Programėlės, kurioje abiturientai ras **lietuvių kalbos, matematikos, istorijos ir biologijos brandos egzaminų testus**, kūrėjai žada gerokai palengvinti pasiruošimo egzaminams procesą.*

Programėlė „Prieš egzaminą“ yra **nemokama ir veikia be interneto ryšio** visuose populiariausiuose išmaniuosiuose įrenginiuose, turinčiuose „**Android**“ operacinę sistemą.

TURITE KLAUSIMŲ DĖL VADOVĖLIŲ KOMPLEKTŲ, INTERAKTYVIŲ PAMOKŲ AR AKTYVIOS KLASĖS ĮRANGOS?

Eglė Miškinytė

El. p. e.miskinyte@alsprendimai.lt

Tel. 8 687 93 943

VILNIUS, TRAKAI, ŠALČININKAI

TURITE KLAUSIMŲ DĖL VADOVĖLIŲ KOMPLEKTŲ, INTERAKTYVIŲ PAMOKŲ AR AKTYVIOS KLASĖS ĮRANGOS?

Giedrius Narbutas

El. p. g.narbutas@alsprendimai.lt

Tel. 8 620 19 630

**UKMERGĖ, MOLĖTAI, ŠIRVINTOS, ŠVENČIONYS, UTENA,
ANYKŠČIAI, KUPIŠKIS, ROKIŠKIS,
ZARASAI, IGNALINA, VISAGINAS, VILNIAUS RAJ.**

